

Sažetak

Stjepan Babić, sveuč. prof. u m., Zagreb

UDK 81'42, stručni članak,

primljen 30. srpnja 2003., prihvaćen za tisak 5. rujna 2003.

Preradović's Poem *Putnik* Under the Brunt of Editors and Language Editor

On the example of the poem *Putnik*, of the Croatian poet Petar Preradović, the author shows how the works of old Croatian writers were linguistically altered.

**HRVATSKO PRIMORJE I KVARNER
KAO VIŠESTRUKO PITANJE**

Stjepan Babić

edan čitatelj postavio nam je na tehničkoj tajnici u uredništvu veoma oštro i opširno pitanje o Hrvatskom primorju s tvrdnjom da HTV više ne govori Hrvatsko primorje, nego samo Kvarner ili govori o sjevernome, srednjem i južnom Jadranu i da se "mi Primorci ne ćemo nikada pomiriti da se naziv Hrvatsko primorje iskorijeni i da ono bude od Savudrije do Boke. To ne može biti jer Istrani i Dalmatinci ne će biti Primorci, primorje je samo tamo gdje su strme stijene, a inače je priobalje." Prosvjeduje i što se umjesto Hrvatskoga primorja upotrebljava Kvarner. Budući da nije ostavio adresu, nismo mu mogli odgovoriti privatno, a kako je pitanje postavio već dva puta, i to veoma oštro, i kako smo ocijenili da je važno odgovoriti na nj javno jer mnogi smatraju da je Hrvatsko primorje za područje od ušća Rječine do Tribnja danas samo povijesni naziv, koji više nema opravdanja, jer se hrvatsko primorje proteže od Savudrije do Boke, odgovaramo javno.

Razgovarao sam o tome sa zemljopiscem Mladenom Klemenčićem i on me upozorio na svoj članak *Hrvatsko primorje* u *Hrvatskoj enciklopediji*. U njemu jasno piše da se od 1945. naziv *Hrvatsko primorje* odnosi na cjelokupni obalni pojas u granicama Hrvatske "(Sjeverno hrvatsko primorje obuhvaća Istru i H. p. u tradicionalnom smislu, i Južno hrvatsko primorje, obuhvaća Dalmaciju i dubrovačko područje)". Kad je tako, onda bi možda valjalo pisati *hrvatsko primorje*. To bi značilo da se danas hrvatskim primorjem naziva ono što određuju zemljopisci jer su za zemljopisne nazive oni mjerodavni, zatim ljudi s terena i praksa.

U *Velikome atlasu Hrvatske* Hrvatska se dijeli na pet dijelova: "Hrvatska je smještena na dodiru nekoliko velikih europskih prirodno-geografskih cjelina: panonsko-peripanonske, dinarske i sredozemne. Različita prirodna, društveno-geografska i druga obilježja pojedinih njezinih dijelova, razlog su podjele Hrvatske na nekoliko manjih regionalnih cjelina. To su: Središnja Hrvatska, Istočna Hrvatska, Gorska Hrvatska, Sjeverno hrvatsko primorje i Južno hrvatsko primorje (ili Dalmacija). Svaka od njih, osim Gorske Hrvatske, gravitacijski je usmjerena vlastitu makroregionalnom središtu pa se u funkcionalnom smislu mogu izdvojiti četiri hrvatske makroregije: Zagrebačka (obuhvaća središnju Hrvatsku), Osječka (obuhvaća Istočnu Hrvatsku), Riječka (obuhvaća Sjeverno hrvatsko primorje) i Splitska (obuhvaća Južno hrvatsko primorje). Jedino Gorska Hrvatska nema vlastito makroregionalno središte pa su pojedini njezini dijelovi gravitacijski usmjereni prema Rijeci, Zagrebu ili Splitu." (Str. 225.)

U poglavlju o Sjevernome hrvatskome primorju posebno se opisuje Istra, a posebno Kvarnerski dio. (Str. 281.-299.)

Što se tiče Kvarnera, evo što pokazuju neki primjeri iz prakse:

"...u Istri šest, a na Kvarneru devet posto manje gostiju." (Jutarnji list, 13. srpnja 2003., str. 5.) – "Istra ima četiri posto manje turista, Kvarner devet posto, dok Dalmacija bilježi porast od sedam posto u odnosu na isti dan 2002." (Vjesnik, 16. srpnja 2003., str. 28.) – "U kvarnerskim ljetovalištima..." (Večernji list, 20. srpnja 2003., str. 5.) – "Lista za Istru i Kvarner koju su glasačima a i zainteresiranim strankama i udrugama ponudili..." (Vjesnik 21. listopada 2003., str. 6.). Postoji i zrakoplovna tvrtka »Kрила Kvarnera«.

A taj pitač upravo i prosvjeduje protiv naziva *Kvarner* jer ga doživljava kao talijansko presezanje, kao što smo i mi doživljavali i *Brioni*, što je odmah nakon postanka slobodne Hrvatske preokrenuto u *Brijuni*. Međutim ako u navedenim primjerima zamijenimo *Kvarner* sa *Hrvatsko primorje*, navedene rečenice ne bi bile baš jasne.

U *Enciklopediji Jugoslavije*, Zagreb, 1962., natuknicu *Kvarner* opisao je Veljko Rogić gotovo na jednome stupcu i ne spominjući *Hrvatsko primorje*. Isto, samo kraće, opisan je *Kvarner* i u *Općoj enciklopediji*, III. izdanje, Zagreb, 1978. Još kraće, ali jednako bez dovođenja u vezu s Hrvatskim primorjem opisan je *Kvarner* u *Općem hrvatskome leksikonu*. Po svemu se čini da je i *Kvarner* sporan naziv, osim ako on u današnjoj upotrebi ne zamjenjuje povijesni naziv *Hrvatsko primorje*.

To je lijep primjer za de Saussureovu tvrdnju da je jezik kao šah, jednim potezom mijenja se cijelo stanje. Teško je riješiti pojedini naziv bez ostalih koji su s njime u svezi.

Sličnu pojavu imamo s *Banijom/Banovinom* samo s mnogo lakšim rješenjem. Zvali smo je *Banija* i doživljavali kao srpsku pokrajinu, a kad je nastala

slobodna Hrvatska, prozvali smo je *Banovinom*, mislim da je začetnik te promjene bio povjesničar Dragutin Pavličević, i sad se uglavnom tako zove, samo neki nostalgici još ju zovu *Banijom*. U Hrvatskome općem leksikonu *Banija* je bez objašnjenja upućena na *Banovina*.

Pitanje značenja naziva *Hrvatsko (hrvatsko) primorje* ima nekoliko dimenzija, među kojima se za naše pitanje ističu tri: povijesno, zemljopisno i jezično. Povijesno, što je nekad bilo, zemljopisno, je li danas opravdano suziti taj naziv samo na povijesno područje ili na cijelu hrvatsku obalu, jezično, treba znati što nam znači koji pojam, a i pravopisno, kako ćemo ga pisati: *Sjeverno hrvatsko primorje*, *Sjeverno Hrvatsko primorje*, *sjeverno hrvatsko primorje*, *Sjeverno hrvatsko primorje* i dr. Zato smo zamolili povjesničarku Agnezu Szabo da nam odgovori na to pitanje s povijesnoga gledišta, neke zemljopisce sa zemljopisnoga, a na kraju će i koji jezikoslovac ili uredništvo Jezika odgovoriti i s jezične strane. Na naš pismeni poziv koji smo poslali nekim zemljopiscima, odgovorio je Tomislav Šegota pa objavljujemo njegov odgovor. Bilo bi dobro da ta tri članka budu poticaj i drugima da se jave ako imaju što reći da bi se ovo pitanje što bolje riješilo.

Sažetak

Stjepan Babić, sveuč. prof. u m., Zagreb

UDK 811.1 63.42'373.46:001.4:91, stručni članak,

primljen 21. rujna 2003., prihvaćen za tisak 1. listopada 2003.

The Croatian Littoral (Hrvatsko primorje) and the Kvarnerski Bay (Kvarner)

A small part of the Croatian Adriatic Coast, from Rječina to Mandalina, was once called the Croatian Littoral. However, after Croatia's independence the term denotes the whole region of the Croatian Adriatic Coast from the Bay of Piran to Prevlaka. Due to this fact, confusion has arisen in the use of the term Croatian Littoral, confusion that has to be resolved. The author discusses basic starting points for resolving this problem.

HRVATSKO PRIMORJE – POVIJEST I POLITIČKI POJAM

Agneza Szabo

Otvorimo li bilo koji hrvatski leksikon ili enciklopediju, ili pak ozbiljniju povijesnu literaturu u najširem značenju te riječi, brzo ćemo se uvjeriti da se opći pojam *Hrvatsko primorje* kako u povijesnom i političkom smislu, tako i u zemljopisnom (o kojem ovdje ne govorimo) shvaća u